

Yazma Becerisi Çerçevesinde Arapça Öğrenen Türk Öğrencilerin Yaptıkları Dil Hataları: Sebepler ve Çözüm Önerileri

Erdoğan DOĞRU*

Öz Yazma becerisi, dilin dört temel becerisinden biridir. Diğer becerilerde olduğu gibi yazma becerisi de çeşitli seviyelerde ele alınması gereken bir dil becerisidir. Yazma becerisi genellikle bağımlı yazma ve bağımsız yazma olarak ikiye ayrılır. Her iki kategori de kendi içerisinde alt kategorilere ayrılmaktadır. Bu çalışmada, yabancı dil öğrenenlerin yazma becerisinde düşebilecekleri bazı hatalar üzerinde durulmuştur. Özellikle söz konusu hatalardan komik olanlar seçilmiş ve bu hataların nedenleri vurgulanmıştır. Yapılan hatalara çözüm üretmek amacıyla bazı egzersiz türleri verilmiştir. Çalışmanın sonunda öğrencilerin kaynak dilde yaptıkları komik hatalar ve aslında ne demek istedikleri üzerinde durulmuştur.

Anahtar kelimeler: Yazma, beceri, hata, çözüm.

Mistakes in Writing Arabic among Turkish Students: On the Causes and the Ways to Solve

Abstract Writing skills are one of the four basic skills of language. As with other skills, writing skills are a language skill that needs to be addressed at various levels. Writing skills are generally divided into dependent writing and independent writing. Both categories are subdivided into subcategories within themselves. In this study, some mistakes that foreign language learners might fall into the writing skill are discussed. Especially funny ones were chosen and the causes of these faults were emphasized. Some types of exercises have been given in order to provide solutions to the mistakes that have been made, and at the end of the study, some cues and remedies have been given about the funny mistakes that students made on the source language and what they actually mean.

Keywords: Writing, skill, mistake, solution.

* Dr. Öğrt. Üyesi, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Yabancı Diller Bölümü Arap Dili Eğitimi Anabilim Dalı, derdinc@gazi.edu.tr, ORCID ID: orcid.org/0000-0002-1601-8008

Giriş

Dilin dört temel becerisinden biri olan yazma becerisi, diğer becerilerde olduğu gibi çeşitli düzeylerde ele alınması gereken bir dil becerisidir. Yazma becerisi, genel olarak bağımlı yazma ve bağımsız yazma şeklinde ikiye ayrılır. Her iki kategori de kendi içinde alt kategorilere ayrılmaktadır. Dil öğrenimine yeni başlayan bir öğrenciye harflerin ve kelimelerin kopya ettirilmesi, dikte ettirilmesinden başlayıp ileri düzeydeki bir öğrenciye serbest kompozisyon yazdırmaya kadar birçok düzeyde yazma etkinlikleri yapılmalıdır.

Yabancı dil öğretiminde temel dil becerilerinin öğretilmesiyle ilgili olarak anadilin ediniminde olduğu gibi doğal sıralamanın izlenmesi gerektiğine dair bir yaklaşıma sahip dil öğretim yöntemleri vardır. Ancak yabancı dil öğretimi yapılırken bu sıralamayı takip etmenin bazı yararlarının yanı sıra pek çok mahzurlarının da olduğu unutulmamalıdır. Bu yüzden bir dilin, o dili anadil olarak konuşmayanların yaşadığı bir ortamda öğretilmesi demek olan yabancı dil öğretimi sürecinde dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin birlikte kullanılması daha uygun bir öğretim yöntemi olarak görülmektedir. Aslında doğal sıralama ne şekilde olursa olsun dil becerilerinin teker teker ele alınması yerine hep birlikte geliştirilmesi en uygun yoldur.¹ Çünkü dört temel dil becerisi aslında birbiriyle doğrudan bağlantılı ya da başka bir deyişle iç içe geçmiş entegre becerilerdir. Dil edinimi ile dil öğrenimi/öğretimi farklı süreçlerdir. Dört temel dil becerisinden biri olan yazma becerisinin diğer dil becerileriyle özellikle de okuma ve dinleme becerileriyle doğrudan ilişkisi olduğu unutulmamalıdır. Okuma ve dinleme becerisi gelişmemiş bir kişinin yazma becerisinin gelişmiş olması beklenemez. Çünkü okuma ve dinleme becerisi yetersiz olan bir dil öğrencisinin anlama becerisi eksik demektir. Anlama becerisi eksik olan bir kişinin ise yazma becerisinde iyi olması düşünülemez.² Fakat pratikte yazma becerisi dil öğretimi sürecinde genellikle sonuncu sıraya bırakılmakta, bu yüzden de diğer dil becerilerinden daha zayıf bir seyir izlemektedir.³ Oysa bu sorun dil öğretiminin daha ilk dersinde dört temel dil becerisine eşit oranda yer vermek suretiyle çözülebilir.

Yazma Becerisinde Yapılan Hataların Sebepleri

Öğrenci, yabancı dilde yazma becerisini öğrenirken diğer becerilere göre daha çok zorluk çekebilir. Bunun çeşitli nedenleri bulunmaktadır. Beden dili, vurgu ve tonlama, göz teması vb. anlam aktarımı ile ilgili yardımcı unsurların yazmada kullanılamaması, öğrenilen yabancı dilin (Arapça örneğinde olduğu gibi) hedef dil (ana dili) alfabesinden ayrı bir alfabeyle sahip olması, yazma becerisinin anadilde dahi yeterince geliştirilememiş olması gibi nedenler bunlardan bazılarıdır. Yazma becerisinde yapılan hataların da çok çeşitli sebepleri vardır. Bunlar, dil içi ve dil dışı olmak üzere temelde iki kategoride ele

alınsa da her bir kategori kendi içinde pek çok alt başlık içermektedir. Burada dil içi unsurlardan sayılan ve yazma becerisi kazan(dırıl)ırken yazma hatalarına sebep olan en önemli etmenlerden olduğu kabul edilen anadil girişimi ile hedef dil girişimi üzerinde durulacaktır.

Anadil Girişimi

Anadil girişimi, anadilin yapısal ve anlamsal özelliklerinin hedef dilin yapısal ve anlamsal özelliklerine yansıtılması şeklinde tanımlanabilir. Bir dili öğrenirken karşılaşılan sorunlardan bir kısmı, anadilimizin içyapısıyla, hedef dilin içyapısı arasındaki ayrılıklardan kaynaklanır.⁴ Hedef dilin öğelerini zihnimizde çevirirken çoğu kez anadilimizle düşünür, anadilimizdeki ses, biçim, sözdizimi, imla ve anlam çerçevesi içine giren özelliklerini hedef dile yansıtırız.⁵ Anadil girişimi, yabancı dil öğretiminde önemli sorunlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. “Anadili girişiminin öğrencilerin yanlışları üzerindeki etkisi bir araştırmaya göre çocuklarda %8-%12, yetişkinlerde %8-%23 arasındadır. Bu rakamdan hareketle yabancı dil öğrenenlerin yaptıkları yanlışların yaklaşık beşte birinin anadili girişiminden kaynaklandığı söylenebilir.”⁶ Özellikle yazma becerisinin bağımsız yazma düzeyinde eş dizimsel ve deyimsel yapıların öğretiminde bu sorun, daha karmaşık bir hâl arz etmektedir. Çünkü eş dizimler ve deyimler, diller arasında oldukça farklı biçimlerde şekillenmekte, bir dilde normal görülen ifade biçimi diğer dile motamot aktarılmaya çalışıldığında ortaya komik bir ifade tarzı çıkabilmektedir.

Anadil girişimi hem yapısal hem de anlamsal düzeyde gerçekleşebilir. Yapısal düzeydeki anadil girişimini anadilimizdeki ses, biçim ve sözdizimine dair özelliklerin yabancı dile aynen veya benzer bir şekilde aktarılma girişimi olarak tarif edebiliriz. Yapısal düzeydeki anadil girişimine örnek olarak ضحك في دفته deyimini verebiliriz. Bu deyim Türkçedeki karşılığı, “bıyık altından gülmek” şeklindedir. Öğrenci bazen bu deyim anadili girişimi sebebiyle ضحك تحت الشارب şeklinde yazma eğilimi gösterebilmektedir. Burada yapılan değişiklik, في (de/da) harf-i ceri yerine bir zarf olan تحت (altında) sözcüğünün, دفته (çene) yerine de شارب (bıyık) sözcüğünün geçirilmesidir. Burada öğrenci, anadilindeki yapıyı hedef dile yönlendirmektedir. Bu türden hatalar yazma becerisinde yaygın olarak yapılmaktadır. Örneğin, لحق بالرفيق الأعلى deyiminin kimi Türk öğrenciler tarafından لحق إلى الرفيق الأعلى şeklinde kullanıldığı görülmektedir. Öğrenci, anadilinin etkisiyle, bazen harf-i cerli bir öğeyi harf-i cersiz olarak, bazen harf-i ceri farklılaştırarak, bazen müzekkere müenneslik veya müennese müzekkerlik atfederek, tesniye kullanımını gözetmeyerek, Arapça fiil çekimlerini anadili fiil çekimleriyle karıştırarak, Arapçanın zamanlarını anadildeki zamanlara uydurmaya çalışarak pek çok yapısal hatalar yapmaktadır. Genellikle bu tür sorunlar, hedef dille anadil arasındaki

farklılıklar üzerinde yoğunlaşmaktadır.⁷ Özellikle bu farklılıkların çok büyük veya çok küçük olması durumunda karşılaşılan sorunlar daha da artmaktadır.

Anlamsal düzeydeki anadil girişimini ise anadilimizdeki herhangi bir söz(cüğ)ün hem temel hem de yan anlamlarını bu söz(cüğ)ün yabancı dildeki müradifine aynen veya benzer bir şekilde aktarma girişimi olarak tarif edebiliriz. Anlamsal düzeydeki anadil girişimine örnek olarak Türkçedeki “çekmek” fiilini verebiliriz. Türk Dil Kurumunun hazırlamış olduğu sözlükte “çekmek” fiilinin kırkın üstünde anlamı verilmektedir.⁸ Bu anlamlardan madde başı olarak yer alan anlama temel anlam, diğerlerine ise yan anlamlar denilmektedir. Yan anlamlar, temel anlamdan kaynaklanan, onunla anlam, biçim ya da herhangi bir başka ilişkisi bulunan ikincil anlamlardır.⁹ “çekmek” fiilinin temel anlamı, bir şeyi herhangi bir tarafından tutarak hareket ettirmek, kendine doğru hareket ettirmek şeklinde tarif edilmektedir. Anacak bu temel anlamı dışında sözcüğün Türkçede yaygın olarak kullanılan pek çok yan anlamı da bulunmaktadır. Bunlardan bazıları şu şekilde sıralanabilir:¹⁰

- 1- Dayanmak, tahammül etmek anlamı (çile çekmek, hastalıktan çekmek vb.)
- 2- Tartı anlamı (kömür bir ton çekmek vb.)
- 3- Büzülme, kısaltma anlamı (kumaş çekmek vb.)
- 4- Göndermek, yollamak anlamı (telgraf/mesaj çekmek vb.)
- 5- Benzemek, andırmak anlamı (babasına çekmek vb.)
- 6- Bir miktar almak anlamı (bankadan para çekmek vb.)
- 7- Vurmak, atmak anlamı (şut çekmek vb.)
- 8- İkaz etmek, uyarmak anlamı (dikkat çekmek vb.)
- 9- Öğütme anlamı (kahve çekmek vb.)
- 10- Fotoğrafını, filmini almak anlamı (fotoğraf/film çekmek vb.)

Hedef dil öğrencisinin anadilindeki “çekmek” fiilinin bu yan anlamlarını hedef dile de aynen ya da benzer bir şekilde aktarma çabası anadil girişimi olarak karşımıza çıkar. Hedef dil öğrencisinin سحب الرجل الطاولة şeklindeki doğru kullanımının yanı sıra sözcüğü şu cümlelerde kullandığını düşünelim:

- ۱- سحب الرجل من هذا المرض كثيرا / سحبت المرأة من زوجها كثيرا.
- ۲- سحب الفحم طنا.
- ۳- سحب كمّ القميص.
- ۴- سحبت لك رسالة إلكترونية.
- ۵- سحبت هذه الصورة في بورصة.

İşte bu cümlelerdeki kullanımlar Arapçada yanlış kullanımlardır ve anadil girişimi sebebiyle oluşmuştur.

Hedef Dil Girişimi

Yazma becerisinde hedef dil girişimi, anadil girişiminin benzeri yönde sorunlara yol açmaktadır. Başka bir ifadeyle, öğrencinin hedef dile ilişkin birikiminin yine hedef dildeki çeşitli dil becerilerine yanlış aktarımı söz konusu olmaktadır. Öğrencinin hedef dil ile ilgili daha önce öğrenmiş olduğu sesler/harfler, sözcükler, sözcük öbekleri, söz dizim veya biçimbilim kuralları, sonradan öğrenilen yapıya hatalı transfer edildiğinde bu türden bir sorunla karşılaşmış olmaktadır. Örneğin Arapçadaki cem-i müzekker-i salim yapısını öğrenen bir öğrenci daha sonraki aşamalarda bu yapıyı yanlış bir şekilde başka yapılara aktarabilmektedir. *المدرسة* yerine *جاء الطلاب إلى المدرسة* ya da *جاء الطالبون إلى المدرسة* şeklinde yazabilmektedir. Buradaki yanlış aktarım, anadilden hedef dile değil; hedef dilden hedef dile yapılan yanlış aktarımdır. Bu türden yapılan yanlış aktarımlar da anadil girişimli yanlış aktarımlarda olduğu gibi ses/harf, biçim, sözdizimi, imla ve anlam düzeylerinde olabilir.

Çözüm Önerileri

Bu sorunlara çözüm önerisi olarak öncelikle öğrenciye gerek anadilin gerekse hedef dilin ses/harf, biçimbilgisi (sarf), söz dizim bilgisi (nahiv), anlam ve imla kurallarıyla ilgili öğrenci düzeyine uygun oranda bilgi verilmeli ve bu bilgilerin davranışa dönüşebilmesi için yeterli miktarda tekrarlar ve çeşitli etkinlikler yaptırılmalıdır.¹¹ Daha sonra, anadil ve hedef dil girişimi ihtimali büyük olan konular tespit edilip belli bir süre bu tip konular üzerinde öğrenciyi yoğunlaştırmak ve ne tür anadil ve hedef dil girişimleri ile karşılaşabileceği hususunda bilgilendirmek yapılan hataların giderek azalmasına katkıda bulunacaktır. Öğrencilere, hedef dil mantığını kazandıracak etkinlikler yaptırılmalı ve ödevler verilmeli, hedef dilin görüntülü, sözlü ve yazılı yayın organlarına ve materyallerine ulaşması sağlanarak dil becerileri artırılmalıdır.

Etkinlik Çeşitleri

Yazma becerisinde öğrenci hatalarını gidermek ya da en aza indirmek için birçok etkinlik türü kullanılabilir. Bunlardan bazıları şu şekilde özetlenebilir.¹²

1- Tekrar et ve yaz: Öğrenci, işittiği bir cümleyi yüksek sesle tekrarlar. Bu sırada herhangi bir metne bakmaz. Bu nedenle verilen cümle tekrar edilebilir uzunlukta olmalı ve telaffuza dikkat edilmelidir.

Örnek:

هذا الكتاب مفيد.

2- Ekleyerek Yaz

Öğrenci, verilen cümleye her defasında bir sözcük ekleyerek yazma işlemini sürdürür.

Örnek:

كتبْتُ الواجب. ← كتبْتُ واجب المنزل. ← كتبْتُ واجب المنزل مساءً.

3- Kelime Değişimi: Bir cümlenin içindeki herhangi bir kelime başka bir kelime ile değiştirilerek cümle tekrar yazılır.

Örnek:

مصطفى يذهب إلى الجامعة بالحافلة. (فاطمة)
فاطمة تذهب إلى الجامعة بالحافلة. (البيت)
فاطمة تذهب إلى البيت بالحافلة. (السيارة)
فاطمة تذهب إلى البيت بالسيارة. (.....)

4- İsmi Zamirle Değişirme: Cümle, içindeki belirli bir ismin yerine ona ait zamir getirilerek tekrar yazılır.

أنا شاهدت التلاميذ في الحديقة. ← أنا شاهدتهم في الحديقة.

5- Yeniden İfade Etme: Öğrenci, kendisine verilen direktifler doğrultusunda basit cümleler yazar.

Örnek:

اطلب من صديقك أن يقرأ كتابه. ← يا صديقي اقرأ كتابك.

6- Boşluk Doldurma: Öğrenciye, bir kelimesinin boş bırakıldığı cümleler verilir ve boşluğa gelecek kelimeyi tahmin ederek cümleyi tekrar yazması istenir.

Örnek:

العمال يأكلون عند استراحة الظهر. ← العمال يأكلون الطعام عند استراحة الظهر.

7-Aktif Kelime Ekleme: Verilen cümleye aktif bir kelime eklenir ve öğrenciden cümlenin değişikliğe uğramış yeni formunu yazması istenir.

Örnek:

عمال المصنع نشيطون. (غير) ← عمال المصنع غير نشيطين.
الوالدان متعبان. (ليس) ← ليس الوالدان متعبين.

8- Pasif Kelime Ekleme: Verilen cümleye pasif bir kelime eklenir ve öğrenciden bu kelimenin getirilmesi gereken yeri belirlemesi ve cümleyi yeniden yazması istenir.

Örnek:

الأستاذ يلقي محاضرتة. (الكبير) ← الأستاذ الكبير يلقي محاضرتة.
الأستاذ يلقي محاضرتة. (الأخيرة) ← الأستاذ يلقي محاضرتة الأخيرة.

9- Bir kelimeyi aynı anlamdaki başka bir forma dönüştürme: Cümledeki bir yapıyı, uygun bir ism-i fail, ism-i mef' ul, mastar vb. bir forma dönüştürerek ya da bunun tersini yaparak öğrenciden cümleyi yeniden yazması istenir.

Örnek:

الرجل الذي يقف عند الباب قادم. ← الرجل الواقف عند الباب قادم.
أريد أن أذهب إلى البيت. ← أريد الذهاب إلى البيت.

10- Dönüşüm: Bir cümle olumlu, olumsuz, soru, zaman vb. şekillerde değiştirilerek tekrar yazdırılır.

Örnek:

المذيع يقدم الأخبار.
المذيع لا يقدم الأخبار.
هل المذيع يقدم الأخبار؟

11- Birbirine Bağlama: Öğrenciye iki ayrı cümle verilir ve bunları tek cümle haline getirerek yazması istenir.

Örnek:

شاهدت الطائرة. / الطائرة تغادر المطار.
شاهدت الطائرة التي تغادر المطار.

12- Cevaplama: Öğrenci, kendisine sorulan sorulara yazılı olarak cevap verir.

Örnek:

ما اسم صديقك؟ ← اسمه سالم.
من أين أنت؟ ← أنا من أنقرة.

13- Anahtar kelimelerden cümle üretme: Öğrenciye, bir cümlenin kelimeleri, anlamını çağrıştıracak biçimde verilir ve ondan gerekli gördüğü değişiklik ve eklemeyi yaparak kurallı bir cümle yazması istenir.

Örnek:

قرأ / الكتب / المكتبة
قرأت الكتب التي أخذتها من المكتبة.

14- Karışık kelimeleri düzene koyma: Öğrenciye kurallı bir cümlenin kelimeleri karışık bir şekilde verilir ve bunları doğru bir sıralama ile yeniden bir cümle haline getirmesi istenir.

Örnek:

على / مختلف / جدد / من / تعرّفنا / البلدان / زملاء
تعرّفنا على زملاء جدد من مختلف البلدان

Sonuç:

Dil öğrenimi/öğretimi uzun bir süreçtir. Bu süreç içinde öğrencinin dil hataları yapması kaçınılmazdır. Daha da ötesi, öğrenim aşamasına uyumlu hatalar, sürecin doğru yönde ilerlediğinin ve gelişim sağlandığının bir göstergesi olarak kabul edilmelidir. Ne var ki dil öğrenimi/öğretiminin belirli bir aşaması için makul ve belki de kaçınılmaz olan hata türleri bir üst aşama ya da aşamalarda söz konusu makuliyet ve masumiyetini yitirebilir. İşte gerek içinde bulunulan aşama için kabul edilebilir olmayan hataların, gerekse de makul kabul edilebilecek hataların giderilmesi açısından kaynak dil ile hedef dil arasında (örneğinizde Arapça ile Türkçe arasında) karşıtsal analizlerin yapılması ve bazı etkinliklerin bu analizler üzerine bina edilmesi dil öğrenim/öğretim süreçlerine olumlu katkıda bulunacaktır. Ayrıca kaynak dilin (örneğinizde Arapça) kendi içinde farklı seviyelerde ya da farklı konuları arasında karşılaştırmalı analizler yapılması da hem öğrenciye hem de öğretmene dil öğrenim ya da öğretiminde kolaylık sağlayacaktır. Öte yandan bu makalede ele aldığımız ve aşağıda kısa bir listesi verilen komik hataların düzeltilmesi esnasında içine düşülen komik durumların irdelenmesi, yani hangi yanlışlıktan dolayı komik bir duruma düşüldüğünün açıklanması, öğrencinin aynı hataya bir daha düşmemesi açısından akılda kalıcılığı artırabilir. Bu analizler sırasında öğrencinin rencide edilmemesi ve arkadaşları arasında küçük düşürülmemesi hususu özel bir önem arz etmektedir.

Öğrencilerin Yazma Becerisi Dersinde Yaptıkları Bazı Komik Hatalar

- ١- قال □ تعال في القرآن الكريم. ← يريد أن يقول : تعالی.
- ٢- لدينا مسؤوليات نحو العقارب. ← يريد أن يقول : أقارب.
- ٣- هذا هو المطعم الذي أتناوله . ← يريد أن يقول : أتناول فيه الطعام.
- ٤- من خلقنا؟ هو □ طبعًا. ← يريد أن يقول : خلقنا...
- ٥- الذهاب إلى صناديق التشريح. ← يريد أن يقول : صناديق التشريح التشريح : Otopsi (seçim) Adaylık
- ٦- نذوق الأطعمة بلغتنا . ← يريد أن يقول: بلساننا.
- ٧- أحمد يقرأ في فصل الحكمة. ← يريد أن يقول : يدرس في قسم الفلسفة.
- ٨- نحن ندرس في كتلة (ج) ← يريد أن يقول : C Blok
- ٩- عندما دخلت الغرفة أشعلت النار. ← يريد أن يقول : التور.
- ١٠- سأذهب إلى الستوق سواء أنزل المطار أم لم ينزل. ← يريد أن يقول : المطر
- ١١- أخبرني صديقي بوصوله، قابلته في المطر. ← يريد أن يقول : في المطار.
- ١٢- دخل إلى البيت وجلس على الابط المريح. ← يريد أن يقول : الأريكة
- ١٣- □ أسكن على الكرسي. ← يريد أن يقول : أجلس
- ١٤- خبر منصوب في محل الرف. ← يريد أن يقول : في محل رفع
- ١٥- شح الجملة مرفوع في محل نصب. ← يريد أن يقول : شبه الجملة
- ١٦- ذهب إلى الشهر الذي عاش النبي فيه. ← يريد أن يقول : المدينة التي...
- ١٧- تمثيث له الشفاعة الآجل: ← يريد أن يقول : الشفاء العاجل
- ١٨- خصصت نصف اليوم لوجباتي. ← يريد أن يقول : لواجباتي.
- ١٩- أحاول مع الترجمة. ← يريد أن يقول : أشتغل □ لترجمة.
- ٢٠- التقينا في صلاة الاستقبال: ← يريد أن يقول : في صالة الاستقبال
- ٢١- أشتري والدي من الخل... ← يريد أن يقول : اشترى.
- ٢٢- □ أخذ ط □ tat بلساننا . ← يريد أن يقول : نذوق طعامًا

Kaynakça

- Aksan, D. (1998) *Anlambilim-Anlambilim Konuları ve Türkçenin Anlambilimi*, Ankara.
- Aksan, D. (2000) *Her Yönüyle Dil (Ana çizgileriyle Dilbilim)*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Büyük Türkçe Sözlük*, Türk Dil Kurumu, Komisyon.
- Chastain, K. (1988) *Developing Second-Language Skills-Theory and Practice* Florida: HBJ. Özbay, M. (2005) *Bir Dil Becerisi Olarak Dinleme Eğitimi*, Ankara.
- Doğan, C. (1989) *Yabancı Dil Olarak Arapça Öğretim Metot ve Teknikleri*, Ankara.
- Özcan, M. (2007) *Arapça Yazma Becerileri Öğretiminde İletişimsel Yaklaşım* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Doğan, D. M. (1987) *Büyük Türkçe Sözlük*, İstanbul.
- Hengirmen, M. *Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri ve Tömer Yöntemi*.
- el-Hülî, M. A. (2000) *Arapça Öğretim Metodları*, Çev: Cihaner Akçay, Ankara.
- İşler, E. (2002) **Nüsha**, *Karşıtsal Çözümleme ve Arapça Öğretimi*.
- İşler, E. (2003) **Nüsha**, *Arapça ve Türkçede Zamanlar- Karşıtsal Çözümleme*.
- Uğur, N. (2003) *Anlambilim-Sözcüğün Anlam Açılımı*, İstanbul.

Notlar

- 1 Özcan Murat, *Arapça Yazma Becerileri Öğretiminde İletişimsel Yaklaşım* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi, Ankara 2007, s. 23.
- 2 Özbay Murat, *Bir Dil Becerisi Olarak Dinleme Eğitimi*, Akçağ Yayınları, Ankara 2005, s. 70-71.
- 3 Hengirmen Mehmet, *Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri ve Tömer Yöntemi*. Engin Yayınevi, Ankara 2003, s. 48.
- 4 İşler Emrullah, *Karşıtsal Çözümleme ve Arapça Öğretimi*. **Nüsha**, 6 (Yaz 2002), s. 127.
- 5 Aksan Doğan, *Her Yönüyle Dil (Ana çizgileriyle Dilbilim)*, c.1, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2000, s. 76.
- 6 İşler Emrullah, *Karşıtsal Çözümleme ve Arapça Öğretimi*, s. 130.
- 7 İşler Emrullah, *Arapça ve Türkçede Zamanlar- Karşıtsal Çözümleme-*. **Nüsha**, 8 (Kış 2003), s. 56.
- 8 *Büyük Türkçe Sözlük*, Türk Dil Kurumu, Komisyon.
- 9 Aksan Doğan, *Anlambilim-Anlambilim Konuları ve Türkçenin Anlambilimi*, Engin yayınevi, Ankara 1998, s. 50. Ayrıca bkz: Nizamettin Uğur, *Anlambilim-Sözcüğün Anlam Açılımı*, Doruk Yayıncılık, İstanbul 2003, s. 22.
- 10 Doğan D. Mehmet, *Büyük Türkçe Sözlük*, Beyan yayınları, İstanbul 1987.
- 11 Doğan Candemir, *Yabancı Dil Olarak Arapça Öğretim Metot ve Teknikleri*, Ankara 1989, s: 194-200.
- 12 Chastain Kenneth, *Developing Second-Language Skills-Theory and Practice* Florida: HBJ, 1988, s. 89. Ayrıca bkz: el-Hülî Muhammed Ali, Çev: Cihaner Akçay, *Arapça Öğretim Metodları*, Ankara 2000.